

Profesor Stanisław Misztal w 80-lecie urodzin

W polskiej geografii społeczno-ekonomicznej są postaci, których długoletnia działalność naukowa stworzyła podstawy dalszego rozwoju poszczególnych subdyscyplin. W przypadku geografii przemysłu taką osobą jest z pewnością Profesor Stanisław Misztal. Swymi szczegółowymi badaniami objął on wszystkie okresy powojennej historii polskiego przemysłu, od czasów odbudowy i szybkiej industrializacji aż po trwające nadal przekształcenia związane z transformacją systemową. Profesor pozostaje aktywnym uczestnikiem życia naukowego. W roku 2009 ukończył 80 lat i jest to dobra okazja do przypomnienia jego ścieżki zawodowej i dorobku naukowego.

Stanisław Misztal urodził się 24 marca 1929 r. we wsi Józefów, gmina Lipsko, powiat iłżecki (dzisiaj lipski) w rodzinie rolnika i działacza społecznego Jana Misztala i Marianny z Głabińskich. Ojciec był m.in. członkiem Gminnej Rady w Lipsku, prezesem Spółdzielni Zbytu Płodów Rolnych w tym miasteczku oraz członkiem Wydziału Powiatowego Sejmiku Iłżeckiego w Wierzbniku. Szkołę powszechną Stanisław Misztal ukończył podczas okupacji niemieckiej. Jesienią 1941 r. zaczął uczęszczać na komplety tajnego nauczania. Małą maturę uzyskał w lipcu 1945 r. w prywatnym Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym w Siennie. Tam też ukończył pierwszą klasę liceum ogólnokształcącego typu humanistycznego. Następnie naukę kontynuował w Państwowym Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym im. Jana Kochanowskiego w Radomiu, gdzie w maju 1947 r. uzyskał dużą maturę.

W październiku 1947 r. podjął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego; ukończył je w 1951 r., uzyskując dwa stopnie: magistra praw oraz magistra nauk ekonomiczno-politycznych. W latach studiów szczególne zainteresowanie Stanisława Misztala wzbudzały wykłady na temat istoty i rozwoju działalności przemysłowej, a zwłaszcza rozważania teoretyczne w tym zakresie. Bezpośrednio po absolutorium w 1951 r., z przyczyn politycznych, nie było możliwości realizacji badań w tej dziedzinie. Stanisław Misztal otrzymał stypendium na przygotowanie rozprawy kandydackiej w zakresie prawa państwowego na Uniwersytecie Warszawskim. Na skutek choroby, już po przeprowadzce do stolicy, zrezygnował jednak z aspirantury i w styczniu 1953 r. rozpoczął pracę zawodową jako ekonomista – najpierw w Ministerstwie Budownictwa Miast i Osiedli, a potem w Ministerstwie

Budownictwa Przemysłowego i w Biurze Planowania Regionalnego przy PKPG. W ramach BPR uczestniczył jako współautor w opracowaniu m.in. *Planu regionalnego Częstochowskiego Okręgu Przemysłowego* (1955) i *Eksperytyzy do planu regionalnego Okręgu Warszawskiego* (1956). W latach 1955–1956 opublikował swe pierwsze artykuły w na temat problemów lokalizacji przemysłu, oparte na szczegółowych danych statystycznych zebranych osobiście w terenie za pomocą specjalnych ankiet.

W roku 1956 Stanisławowi Misztalowi przyznano aspiranturę naukową w zakresie geografii ekonomicznej przy Instytucie Geografii PAN w Warszawie, wyznaczając na kierownika naukowego prof. Kazimierza Dziewońskiego. Jednocześnie pracował w Wojewódzkiej Pracowni Planów Regionalnych przekształconej w 1958 r. w Zakład Planów Perspektywicznych WKPG w Warszawie. W 1959 r. jego promotorem został prof. Stanisław Leszczycki (tytuł rozprawy: *Warszawski Okręg Przemysłowy – studium rozwoju i lokalizacji przemysłu*). W 1961 r. obronił pracę doktorską w IG PAN, a od 1 III 1962 r. został w nim zatrudniony na etacie adiunkta. Od tej pory aż do przejścia na emeryturę w końcu 1999 r. nie zmieniał swojego głównego miejsca pracy. W IGiPZ PAN habilitował się w 1969 r. na podstawie rozprawy pt. *Przemiany w strukturze przestrzennej przemysłu na ziemiach polskich w latach 1860–1965* (1970), a w 1979 uzyskał tytuł profesora. Tam też przeszedł kolejno wszystkie etapy kariery naukowej, pracując m.in. na stanowisku kierownika Działu Planowania i Współpracy z Zagranicą (1963–1965) oraz kierownika Pracowni Geografii Przemysłu (1975–1978).

Równolegle w latach 1966–1968 Stanisław Misztal pełnił funkcję sekretarza naukowego Komitetu Nauk Geograficznych PAN, a w okresie 1968–1977 prowadził wykłady z zakresu geografii przemysłu dla studentów Wydziału Geografii Uniwersytetu Warszawskiego. Był też konsultantem Departamentu Statystyki Przemysłu GUS. Dzięki temu uzyskał dostęp do niepublikowanych materiałów statystycznych w formie kartotek zakładów przemysłowych. Sporządzone wówczas zestawienia znajdują się obecnie w Archiwum IGiPZ PAN. Ich znaczenie dla badań retrospektywnych nad procesem industrializacji Polski po II wojnie jest fundamentalne. Stanisław Misztal od 1964 r. bierze czynny udział w pracach Polskiego Towarzystwa Geograficznego, w którym w latach 1990–1993 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Zarządu Głównego.

W latach 1954–1989 głównym przedmiotem badań Profesora Misztala były problemy przestrzenne rozwoju przemysłu i industrializacji oraz delimitacji aglomeracji (okręgów) przemysłowych, natomiast po 1990 r. przestrzenne efekty restrukturyzacji przemysłu. We wcześniejszych badaniach koncentrował uwagę przede wszystkim na genetycznym wyjaśnianiu powstania i rozwoju struktury przemysłu Polski. Zachodzące zmiany rozpatrywał zarówno w makroskali (na całym dzisiejszym terytorium Polski), jak i w mezoskali, to jest na obszarze dzisiejszych województw, zwłaszcza podlaskiego i mazowieckiego, ze szczególnym uwzględnieniem Warszawskiego Okręgu Przemysłowego. Po 1999 r. głównym tematem prac Stanisława Misztala stały się problemy przestrzenne dezindustrializacji całego terytorium Polski – szczególnie Warszawy i woj. mazowieckiego – oraz skutki przekształceń strukturalnych w przemyśle, a zwłaszcza jego prywatyzacji. Po przejściu na emeryturę w 2000 r. dołączyły się opracowania o charakterze wspomnieniowym.

Uczestniczył w kilku dużych zespołowych projektach badawczych. W latach 1969–1975 kierował węzłowym projektem badawczym *Atlas przemysłu Polski*, wyróżnionym

nagrodą państwową II stopnia (1976), a w 1974–1979 koordynował badania problemu międzyresortowego pt. „Modele regionalnej lokalizacji przemysłu”. W okresie 1985–1989 był koordynatorem projektu badawczego pt. „Przestrzenne problemy restrukturyzacji i modernizacji okręgów przemysłowych”. Później zrealizował 2 projekty badawcze KBN pt. „Przekształcenia struktury przemysłu Warszawy” oraz „Restrukturyzacja przemysłu województwa mazowieckiego”.

Opublikowany dorobek naukowy Stanisława Misztala obejmuje łącznie 270 pozycji, w tym ponad 200 prac z zakresu geografii przemysłu (najważniejsze zestawiono poniżej). Około 50 jego prac opublikowano w językach obcych, w blisko 20 krajach.

W związku z pełnionymi funkcjami Profesor uczestniczył w kilkudziesięciu konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych. Wyjeżdżał w sprawach naukowych do 40 krajów: Afryki (2), Ameryki Płn. (3), Azji (3) oraz Europy (32). Wypromował 4 doktorów. Był recenzentem w 13 przewodach doktorskich, 2 przewodach habilitacyjnych i 2 przewodach profesorskich. Za swą działalność otrzymał m.in. nagrody Wydziałowe PAN (1971, 1973) oraz Nagrodę Państwową II stopnia (zespołową) za koncepcję i realizację *Atlasu Przemysłu Polski* (1976).

opracował Tomasz Komornicki

IGiPZ PAN, Warszawa

(na podstawie materiału przygotowanego przez Jubilat)

Wybrane publikacje Stanisława Misztala

- 1955, *Plan regionalny Częstochowskiego Okręgu Przemysłowego*, Biuro Planów Regionalnych przy PKPG (wydanie powielone), Warszawa, 270 s. (współautorstwo).
- 1958, *Przemiany w strukturze i rozmieszczeniu przemysłu na terenie woj. warszawskiego i m. Warszawy*, Przegląd Geograficzny, 30, 4, s. 587–618.
- 1958, *Wstępna koncepcja rozwoju i zagospodarowania woj. warszawskiego w latach 1961–1975* (wydanie powielone), Prezydium WRN w Warszawie, Warszawa, 190 s.
- 1959, *Perspektywy rozwoju przemysłu w woj. warszawskim do 1975 r.*, Inwestycje i Budownictwo, 6, s. 8–14 (wspólnie z S. Gajowskim).
- 1959, *Problem kooperacji przemysłu drobnego z przemysłem kluczowym na przykładzie niektórych zakładów Okręgu Warszawskiego*, Zeszyty Komisji Planowania przy RM, 20 s. (wspólnie z J. Gronostajskim).
- 1961, *Atlas Przemysłu Warszawskiego Okręgu Przemysłowego* (wydanie fotograficzne i powielone w formacie A4), KPZK PAN, Warszawa, 20 s.+60 map.
- 1962, *Warszawski Okręg Przemysłowy – studium rozwoju i lokalizacji przemysłu*, Studia KPZK PAN, 3, Warszawa, 234 s.+41 map+13 tabel.
- 1964, *Landesplanung in Polen*, Plan – Schweizerische Zeitschrift für Landes – Regional und Ortsplanung, Zürich, 11/12, s. 206–213.
- 1965, *Some problems of formation and development of the Warsaw Industrial District*, Geographia Polonica, 7, s. 57–67.
- 1966, *Głos w dyskusji na temat rozwoju przemysłu w regionie warszawskim*, [w:] *Problemy rozwoju Regionu Warszawskiego. Materiały Konferencji Naukowej PTE, 12–14 VI 1966 r.*, Warszawa, s. 135–138.

- 1967, *Głos w dyskusji na temat statystyki regionalnej*, [w:] *Statystyka regionalna – aktualny stan i problemy rozwoju. Materiały z Konferencji GUS, 26–27 VI 1967 r.*, GUS, Warszawa, s. 303–309.
- 1969, *Rozwój i rozmieszczenie przemysłu Warszawy międzywojennej*, [w:] *Warszawa II Rzeczypospolitej 1918–1939*, Studia Warszawskie, t. II, PWN, Warszawa, s. 7–47, 3 mapy-wkładki.
- 1970, *Przemysł chemiczny na obszarze Polski w latach 1860–1945*, [w:] *Uprzemysłowienie ziem polskich w XIX i XX wieku*, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków, s. 359–385.
- 1971, *Węzłowe problemy gospodarcze Warszawy w latach 1918–1939*, [w:] *Warszawa II Rzeczypospolitej 1918–1939*, Studia Warszawskie, t. VII, PWN, Warszawa, 3, s. 335–350.
- 1971, *Zum Wiederaufbau der polnische Hauptstadt Warschau*, Geographische Berichte, Potsdam, 61, s. 271–283.
- 1972, *Studies on the spatial structure of industry*, Geographia Polonica, 22, s. 113–121.
- 1972, *Industrializacja ziem polskich w okresie kapitalizmu*, [w:] S. Leszczycki i T. Lijewski (red.), *Geografia przemysłu Polski*, PWN, Warszawa, s. 118–142.
- 1972, *Charakterystyka okręgów przemysłowych*, [w:] S. Leszczycki i T. Lijewski (red.), *Geografia przemysłu Polski*, PWN, Warszawa, s. 327–366.
- 1978, *Branże wiodące stołecznego przemysłu w latach 1945–1976*, [w:] *Wielkie zakłady przemysłowe Warszawy*, PWN, Warszawa, s. 107–144.
- 1978, *Główne problemy gospodarki przestrzennej w przemyśle na obszarze Polski w latach 1900–2000*, [w:] *System gospodarki przestrzennej*, Biuletyn IGiPZ PAN, 26, Warszawa, s. 122–138.
- 1980, *Industrial development in the suburban zone of Warsaw*, Geographica Slovenica, Ljubljana 11, s. 235–249.
- 1980, *Spatial problems of Poland's postwar industrialization 1945–1975*, Geographia Polonica, Warszawa, 43, s. 199–212 (wspólnie z W. Kaczorowskim).
- 1980, *Niektóre aspekty industrializacji krajów Wschodniej Europy po 1945 r.* (w języku japońskim), Chiri (Geografia), Tokio, 25, 1, s. 89–101.
- 1982, *Współczesne problemy przemysłu w świetle przedkongresowego Sympozjum Komisji Systemów Przemysłowych MUG w Tokio*, [w:] *Międzynarodowy Kongres Geograficzny w Tokio 1980*, Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej, Warszawa, 3–4, s. 82–102 (wspólnie z B. Kortusem).
- 1988, *The main trends of post-war spatial changes in Polish industry*, [w:] *Regional development in Japan and Poland*, The Organizing Committee for Japan-Poland Economic Geography Seminar, Tokyo, s. 143–158.
- 1988, *Rozwój i tendencje lokalizacji przemysłu w metropolitalnym podregionie Beograda i Warszawy*, Glasnik sprskog geografskog društva, Beograd, 2 s. 27–42 (wspólnie z M. Grcićem).
- 1988, *Development of research studies in industrial geography*, Geografski Pregled, Sarajewo, 31/32, s. 16–23.
- 1988, *New technology in the industrial development of Algeria*, Materialien und Kleine Schriften, Ruhr- Universität Bochum, Bochum-Querenburg, 120, s. 38–48.
- 1989/1990, *Rozwój przemysłu na Mazowszu*, Biuletyn Instytutu Gospodarki Społecznej SGH, Warszawa, 4, s. 70–156.
- 1990, *Some aspects of restructuring Warsaw's Industry*, [w:] *Regional Conference on Asian Pacific Countries. Abstracts*, IGU, Beijing, 1, s. 7–14.

- 1991, *Liaisons internationales de l'industrie polonaise*, [w:] *Impact de mutations structurelles sur le developement territorial en Europe*, Conference Papers IGiPZ PAN, 13, Warszawa, s. 117–126.
- 1991, *Rozwój przemysłu Belgradu i Warszawy w latach 1945–1985*, [w:] *Industrial Development of Belgrad and Warsaw 1945–1985*, Conference Papers IGiPZ PAN, 14, Warszawa, s. 125–138, (wspólnie z M. Grcičem).
- 1992, *The latest changes in the geography of Polish Industry*, [w:] *Poland Now*, Leicester, s. 53–64.
- 1992, *Przemiany strukturalne w przemyśle aglomeracji warszawskiej*, Zeszyty IGiPZ PAN, 11, Warszawa, 58 s.
- 1992, *Rozwój prywatyzacji przemysłu w woj. stołecznym warszawskim na tle kraju*, [w:] *Geografia przemysłu w warunkach nowego systemu gospodarowania*, WSP, Kraków-Warszawa, s. 108–123.
- 1992, *Spatial problems of industrial restructuring in Poland*, [w:] *Geographical Issues of Social and Economic Transformations of Contemporary Japan and Poland*, Conference Papers IGiPZ PAN, 16, Warszawa, s. 127–136.
- 1993, *Prywatyzacja jako czynnik rozwoju regionów przygranicznych w Polsce*, [w:] *Czynniki i bariery rozwoju regionów przygranicznych*, PTG, Kraków-Rzeszów-Warszawa, s. 69–75.
- 1993, *Regionalne zróżnicowanie prywatyzacji przemysłu*, *Przegląd Geograficzny*, 66, 3–4, s. 255–277.
- 1994, *Regionalny aspekt prywatyzacji gospodarki narodowej w Polsce w latach 1988–1991*, [w:] Z. Ziolo (red.), *Zachowania przestrzenne przemysłu w zmieniających się warunkach gospodarowania*, Komisja Geografii i Przemysłu PTG, WSP, Kraków-Warszawa, s. 22–38.
- 1995, *Structural transformations in main agglomerations of Poland since 1989*, [w:] *The Roles of Metropolitan Urban Areas in the High-consumption Society and Other Geographical Issues of Contemporary Japan and Poland*, Nagoya, s. 279–296.
- 1996, *Przemysł strefy podmiejskiej Warszawy w okresie transformacji*, [w:] *Przemiany struktury przestrzennej obszarów wiejskich w strefie podmiejskiej stolicy Polski*, Conference Papers IGiPZ PAN, 25, Warszawa, s. 103–116.
- 1998, *Mutations structurelles industrielles dans la region metropolitaine de Varsovie*, [w:] *Nouveaux espaces et systemes urbaines. Livre Jubilaire en hommage au Professeur Bernard Dézert*, Sedes, Paris, s. 335–356.
- 2003, *Transformacja własnościowa działalności przemysłowej w Polsce według województw*, [w:] Z. Ziolo, Z. Makiela (red.), *Kształtowanie struktur przemysłowych*, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie, IG AP w Krakowie, Warszawa-Kraków, s. 9–30.

Jan Szczepkowski
1926–2009

W dniu 9 grudnia 2009 r. zmarł w Toruniu dr Jan Szczepkowski, emerytowany docent Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, znany geograf, cieszący się uznaniem nauczyciel akademicki oraz wielce zasłużony specjalista z zakresu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.

Urodził się 12 stycznia 1926 r. w Poznaniu w patriotycznej rodzinie inteligentek, przez trzy lata mieszkał z rodziną w Nowym Jorku, a od 1929 r. w Toruniu, gdzie ukończył pierwszą klasę w Gimnazjum im. M. Kopernika. Po wysiedleniu z Torunia przez Niemców w 1941 r. mieszkał w Warszawie, gdzie kontynuował naukę na tajnych kompletach w szkołach średnich (ogólnokształcącej i handlowej). Jako harcerz należał do Szarych Szeregów, brał udział w Powstaniu Warszawskim, a po jego upadku był więźniem w obozie koncentracyjnym w Stutthofie oraz robotnikiem przymusowym w Prusach Wschodnich.

Po wojnie, w 1945 r. zdał maturę w Liceum Ogólnokształcącym w Nowym Targu. W tym samym roku rozpoczął studia geograficzne na Uniwersytecie Jagiellońskim, a od 1946 r. kontynuował je na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Miał bardzo szerokie zainteresowania, gdyż studiował geologię, geografę i etnografię. Był wyróżniającym się studentem, o czym świadczy fakt, że na drugim roku studiów był zatrudniony na ½ etatu na stanowisku zastępcy, później młodszego asystenta w Katedrze Geologii, kierowanej przez prof. E. Passendorfera i w Katedrze Etnografii, kierowanej przez prof. B. Stelmachowską. Tytuł magistra filozofii w zakresie geografii uzyskał już w 1949 r. w Katedrze Antropogeografii kierowanej przez prof. M. Kielczewską-Zaleską. Mimo wielu zajęć był jeszcze organizatorem i prezesem Studenckiego Koła Geografów UMK. Poszerzał również swą wiedzę na 2-letnim Podyplomowym Studium Planowania Regionalnego w SGPiS w Warszawie i na kursie w Instytucie Organizacji Zarządzania i Doskonalenia Kadr Urzędu Rady Ministrów w Warszawie.

Wielostronność zainteresowań powodowała, że działał bardzo aktywnie zarówno w pracy zawodowej, jak i w badaniach naukowych oraz jako nauczyciel akademicki. W ciągu 39 lat pracował przeważnie na stanowiskach kierowniczych, m.in. wiceprzewodniczącego Wojewódzkich Komisji Planowania w Bydgoszczy (1949–1968, gdzie pełnił również funkcję kierownika Pracowni Planów Regionalnych), w Kielcach (1968–1972) i w Gdańsku (1972–1975) oraz jako przewodniczący w Toruniu (1975–1982). Potwierdzeniem Jego znakomitej fachowości w dziedzinie planowania społeczno-gospodarczego i regionalnego jest m.in. że powoływanie do Komisji Ekspertów

Przewodniczących Komisji Planowania Przestrzennego przy Urzędzie Rady Ministrów w Makroregionie Środkowo-Zachodnim w Poznaniu i do Zespołu ds. Reformy Administracji Terenowej przy Urzędzie Rady Ministrów. Był generalnym projektantem planów regionalnych województw bydgoskiego, gdańskiego i toruńskiego.

Zainteresowania naukowe dr. Jana Szczepkowskiego dotyczyły problemów geografii osadnictwa, w tym aktywizacji małych miast, klasyfikacji miast i roli funkcji administracyjnej w rozwoju miast oraz planowania regionalnego i podziałów terytorialnych. Wyrazem tych zainteresowań było uzyskanie w 1975 r. stopnia doktora nauk geograficznych na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UMK w Toruniu na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Ewolucja i dynamika struktury regionalnej województwa bydgoskiego*. Promotorem była prof. M. Kielczewska-Zaleska. W Jego dorobku naukowym jest około 70 publikacji, w tym 1 monografia, ponad 20 rozpraw i artykułów naukowych, a także 6 opracowań w językach obcych. Dzięki kontaktom naukowym z Instytutem Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN w Warszawie możliwe było opublikowanie Jego głównych prac naukowych w wydawnictwach Instytutu. Znaczna część publikacji jest związana z pracą w organach planowania w kilku regionach Polski. Dr Jan Szczepkowski brał udział w bardzo licznych konferencjach, sympozjach, zjazdach, kongresach krajowych i w 27 imprezach międzynarodowych, w tym także z referatami, np. w I Brytyjsko-Polskim Seminarium Geograficznym w Keele w Anglii (1962) i na sympozjum Komisji Geografii Ludności Międzynarodowej Unii Geograficznej w Greifswaldzie (NRD) w 1987 r.

Jedną z pasji życiowych J. Szczepkowskiego była działalność dydaktyczna. Miał szeroką wiedzę ogólną i fachową, błyskotliwą inteligencję i dar pięknej mowy. Jego zajęcia cieszyły się wielkim uznaniem studentów. W czasie pracy w Wojewódzkich Komisjach Planowania prowadził zajęcia dydaktyczne z geografii ekonomicznej na Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach (1969–1971) i na Uniwersytecie Gdańskim (1973–1975). Najdłużej, bo przez 31 lat prowadził zajęcia dydaktyczne na UMK w Toruniu, jako wykładowca i starszy wykładowca, a w latach 1982–1988 był docentem kontraktowym UMK i kierownikiem Zakładu Geografii Ekonomicznej Instytutu Geografii UMK. Były to zajęcia z geografii osadnictwa i ludności, geografii politycznej i regionalnej, planowania regionalnego i teorii regionalizacji. Wykształcił 45 magistrów geografii ekonomicznej i był recenzentem 2 rozpraw doktorskich. Zajęcia dydaktyczne nie wyczerpywały Jego działalności, gdyż był m.in. członkiem Senatu UMK, a w ciągu 7 lat wiceprzewodniczącym Zarządu Uczelnianego ZNP. Brał też aktywny udział w działalności towarzystw naukowych, najdłużej (od 1949 r.) w Polskim Towarzystwie Geograficznym, pełniąc w nim wiele funkcji: wiceprzewodniczącego i przewodniczącego Oddziału PTG w Toruniu i Kielcach, przewodniczącego Komisji Geografii Stosowanej przy Zarządzie Głównym PTG i członka Zarządu Głównego PTG. Za tę działalność został wyróżniony Złotą Odznaką i medalem PTG. Złote Odznaki otrzymał też od Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego i Towarzystwa Urbanistów Polskich, a za pracę zawodową uzyskał odznakę „Zasłużonego dla województw bydgoskiego i toruńskiego” oraz m.in. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Działalność społecznie, m.in. jako radny Rady Miasta Torunia, w Związku Nauczycielstwa Polskiego i w Towarzystwie Miłośników Torunia.

Został pochowany na Cmentarzu św. Jerzego w Toruniu.

Władysław Niewiarowski
Instytut Geografii UMK, Toruń

**Waża Gudżabidze
1939–2008**

Z pewnym opóźnieniem dotarła do nas smutna wiadomość o śmierci blisko związanego z polską geografją doc. dr. Waży Gudżabidze, który po długiej i ciężkiej chorobie zmarł w Tbilisi w listopadzie 2008 r.

Waża Gudżabidze urodził się 14 lutego 1939 r. w Tbilisi i z tym miastem był związany przez całe życie. W 1961 r. ukończył Wydział Geograficzno-Geologiczny Państwowego Uniwersytetu w Tbilisi w specjalności geografia ekonomiczna. Z tym Uniwersytetem był związany aż do śmierci, pracując od 1965 r. w Katedrze Geografii Ekonomicznej. W 1966 roku uzyskał w macierzystej uczelni stopień naukowy doktora na podstawie pracy pt. *Geografia zaludnienia Kolhidy (Gruzja)*.

W latach 1967–1968 Waża Gudżabidze przebywał w Polsce w ramach programu wymiany młodych pracowników nauki. Jego miejscem docelowym była Warszawa, gdzie był pod opieką geografów z Uniwersytetu Warszawskiego i Instytutu Geografii Polskiej Akademii Nauk, ale odwiedził również inne ośrodki geograficzne. Jego pobyt w Uniwersytecie Łódzkim w 1967 r. był na tyle owocny, że związał go naukowo – a także emocjonalnie – ze środowiskiem łódzkich geografów ekonomicznych na wiele lat. Był to okres intensywnych badań terenowych geografów łódzkich nad ośrodkami lokalnymi, dojazdami do pracy, miejskim użytkowaniem ziemi i innymi studiami osadniczymi, w których Gudżabidze starał się uczestniczyć, a następnie przeniósł zdobyte tu doświadczenie na grunt badań geografów gruzińskich. Sam wielokrotnie przyznawał, że ten pierwszy pobyt w Polsce zaważył na jego badaniach naukowych na długie lata; potwierdzają to publikacje wydane zarówno w Gruzji, jak i w Polsce. Do Polski wracał zresztą często niemal do końca lat 1990., uczestnicząc w licznych konferencjach naukowych, a także prowadząc wykłady w latach 1979 i 1984 na Uniwersytecie Warszawskim i Łódzkim. Te częste pobyty ułatwiała mu znajomość języka polskiego, którym posługiwał się dość swobodnie, podobnie jak rosyjskim i angielskim.

W latach 1974–1987 doc. dr Waża Gudżabidze pełnił funkcję kierownika Katedry Geografii Ekonomicznej Państwowego Uniwersytetu w Tbilisi, w tym też czasie związki między tą Katedrą a Instytutem Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego były bardzo aktywne i różnorodne. Między innymi wymienialiśmy wówczas grupy studentów na półroczne pobyty w celu przygotowywania prac magisterskich i pracowników – na miesięczne pobyty związane z prowadzeniem wykładów, były też organizowane wspólne konferencje naukowe i redagowane wspólne publikacje.

W 1976 r. Waży Gudżabidze przebywał w ramach programu Fulbraighta w Stanach Zjednoczonych, gdzie wykładał na Uniwersytetach w Portland i San-Francisco. Ważnym wydarzeniem w zawodowym życiu Waży Gudżabidze stała się jego działalność w latach 1979-1981 jako eksperta Organizacji Narodów Zjednoczonych w Szwajcarii i Iraku, gdzie zajmował się problemami i projektami z zakresu polityki narodowościowej Iraku. Wiedza geograficzna, ale również doświadczenie w badaniach ludnościowych we własnym kraju okazały się przydatne w pełnieniu obowiązków międzynarodowego eksperta.

Niemal równolegle brał on aktywny udział w pracach Komisji Miast i Systemów Osadniczych Międzynarodowej Unii Geograficznej, której był członkiem w latach 1976-1990 oraz Komisji Demograficznej Europejskiego Towarzystwa Demograficznego (1990-1995).

Nie ominęła go również (jak większość gruzińskich uniwersyteckich geografów ekonomicznych) działalność polityczna. W latach 1992-1995 był Ministrem Pracy i Spraw Socjalnych Republiki Gruzji.

Wykształcił całe pokolenie młodych gruzińskich geografów ekonomicznych, którzy pracują dziś zarówno w instytucjach centralnych kraju, jak i w służbie zagranicznej Gruzji. Część z nich pozostała na Uniwersytecie Tbiliskim, skupiając się w dawnej Katedrze Geografii Ekonomicznej, przekształconej w Katedrę Geografii Społecznej.

Dorobek naukowy docenta Gudżabidze obejmuje kilkadziesiąt prac dotyczących geodemografii, przestrzennej organizacji osadnictwa, społeczno-ekonomicznego rozwoju państw i regionów, a także aglomeracji miejskich. Publikował w wydawnictwach wychodzących w Gruzji (w języku rosyjskim i gruzińskim), w dawnym Związku Radzieckim, a także za granicą, m.in. w Polsce i w Iraku.

Widocznym efektem współpracy kierowanej przez niego Katedry z Instytutem Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni w Uniwersytecie Łódzkim są wydane przez Uniwersytet w Tbilisi trzy tomy prac, które ukazały się pod redakcją W. Gudżabidze (1976, 1983, 1988). Zawierają one artykuły łódzkich i gruzińskich geografów zajmujących się badaniami społeczno-ekonomicznymi.

W zmarłym geografia gruzińska utraciła bardzo aktywnego i twórczego geografa ekonomicznego, a środowisko geografów polskich kolegę, który zawsze cenił sobie zarówno dorobek naszej geografii, jak i naszą przyjaźń. Jego prace pozwoliły nam lepiej zrozumieć złożone problemy społeczne i gospodarcze Gruzji i Zakaukazia, a środowisku geografów i polityków gruzińskich przybliżyć procesy, jakie zachodziły w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach. Wraz ze śmiercią Waży Gudżabidze straciliśmy prawdziwego ambasadora nie tylko geografii polskiej, ale również Polski w ogóle. Osobiście utraciłem przyjaciela, z którym przez ostatnie 40 lat łączyły mnie bardzo bliskie stosunki osobiste i zawodowe.

Stanisław Liszewski

Instytut Geografii Miast i Turyzmu, Uniwersytet Łódzki, Łódź

Wybrane publikacje Waży Gudżabidze

- 1976 (red.), *Problemy geografii naselenija i ispolzovanija territorijev (Problems of the Geography of Population and Land Utilization)*, Gosudarstviennyj Univiersitet, Tbilisi, 239 s.
- 1978, *Journey-to-work in the small and medium towns of Georgia*, Acta Universitatis Lodzianis, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego, seria II, 15, s. 67–80.
- 1980, *Internal Migration in Iraq*, Baghdad.
- 1983 (red.), *Problemy geografii neselenija i territorialnoj organizacii (Problems of the Geography of Population and Spatial Organization)*, Gosudarstviennyj Univiersitet, Tbilisi, 257 s.
- 1988 (red.), *Problemy socjalno-ekonomičeskogo i ekologičeskogo razvitija territorialnych sistiem (Problems of Social-economical and Ecological Development of Territorial Systems)*, Gosudarstviennyj Univiersitet, Tbilisi, 289 s.
- 1989, *Study of Process of Urbanization and Tendencies of Population Growth of Iraq*, Baghdad.
- 1992, *Miastotwórcza rola funkcji administracyjnej i politycznej w rozwoju miast Republiki Gruzji*, Acta Universitatis Lodzianis, Folia Geographica, 17, Wydawnictwo UŁ, Łódź, s. 37–48 (wspólnie z G Cagarelli).

III Międzynarodowa Konferencja z Geografii Historycznej

Legnica, 7–9 IX 2009 r.

Zadania geografii historycznej bywają różnie formułowane i interpretowane, ale – najogólniej mówiąc – dotyczą one rekonstrukcji i prezentacji minionych, nieistniejących środowisk geograficznych oraz rejestrowania i analizy procesów w ujęciu czasoprzestrzennym. W Polsce ta subdyscyplina rozwijała się w pierwszej połowie XX wieku dość żywo, żeby przywołać tu nazwiska Zygmunta Glogera czy Stefana Arnolda. Po 1945 r. została skojarzona z nacjonalizmem, jako nauka niepraktyczna i popadła w swoisty niebyt. Pierwsza po wojnie konferencja jej poświęcona odbyła się dopiero na początku lat 1990., zaś w 2007 r. Uniwersytet Łódzki postanowił organizować takie spotkania regularnie, co dwa lata.

Nie oznaczało to wszakże nieuprawiania badań z przedstawionego zakresu, także przez przedstawicieli innych dyscyplin. Wystarczy tu wspomnieć historyka Jana Tyszkiewicza i prowadzone w latach 1969–1977 zajęcia na Uniwersytecie Warszawskim. Jak powiedział na otwarciu tytułowej konferencji prof. dr hab. Mariusz Kulesza (UŁ), wiele osób podejmujących pewne zagadnienia nie zdaje sobie sprawy z uprawiania właśnie geografii historycznej. Organizatorzy legnickiego spotkania, świetnie przygotowanego i prowadzonego – Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Łódzkiego i Wydział Pedagogiki, Turystyki i Rekreacji PWSZ im. Witelona w Legnicy – wskazali na interdyscyplinarny charakter ich zainteresowań, formułując tytuł konferencji w formie „Geografia historyczna jako determinanta rozwoju innych dyscyplin nauki”.

O szerokim przestrzennym zasięgu uczestnictwa (w sumie około 50 osób) świadczą autorzy 33 referatów z wielu ośrodków krajowych, ale także z Izraela, Niemiec, Rumunii i Włoch. Wymowny jest przekrojowy, przykładowy zestaw tematów wystąpień (w kolejności prezentacji):

- *Geografia historyczna w Polsce po II wojnie światowej* – prof. dr hab. Mariusz Kulesza (UŁ);
- *The historical, geographical and political problem of Middle Europe* – dr Alessandro Vitale (Uniwersytet Mediolański, Włochy);
- *Łużyce jako przedmiot badań geografii historycznej* – dr Joanna Szczepankiewicz-Battek (PWSZ im. Witelona, Legnica);
- *Historical geography and political science* – prof. Gideon Biger (Izrael);
- *Geografia historyczna w badaniach mniejszości węgierskiej w Rumunii* – dr hab. Jan Wendt (prof. Uniwersytetu Gdańskiego) i prof. dr Alexandru Ilies (Uniwersytet Oradea, Rumunia);
- *Śladami osad Braci Morawskich* – dr Helena Karczyńska (Uniwersytet Opolski);
- *Formowanie się polskiego Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego na Dolnym Śląsku po II wojnie światowej* – mgr Renata Madziara (Uniwersytet Wrocławski);
- *Sakralizacja przestrzeni polskich gór* – prof. zw. dr hab. Krzysztof R. Mazurski (PWr.);
- *Paleogranice a zachowania wyborcze Polaków w XXI wieku* – dr Roman Matykowski (UAM, Poznań);
- *Zmiany graniczne na terenie powiatu odolanowskiego i ich wpływ na tożsamość kulturową mieszkańców* – mgr Marek Olejniczak (Gimnazjum w Sieroszowicach).

Warto odnotować też zgłoszenie siedmiu referatów w tzw. sesji studenckiej. Dotyczyły one głównie Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego.

Podczas takiej konferencji nie mogło oczywiście zabraknąć wycieczek. Odbyły się one po Legnicy, natomiast drugiego dnia miał miejsce wyjazd na Łużyce Wschodnie (po polskiej stronie) i Zachodnie (po stronie niemieckiej). Znakomicie prowadziła je, podobnie jak całą konferencję, dr Joanna Szczepankiewicz-Battek. Przez Zgorzelec i Görlitz – w których żył wielki mistyk ewangelicki Jakub Böhme i Żytawę – gdzie stacjonował książę Józef Poniatowski w 1813 r., grupa poznała odrestaurowany klasztor cysterek w Wostrowie/Ostritz i ośrodek Braci Morawskich (ewangelickich eksulantów z początku XVIII w.) w Ochranowie/Herrnhut. Pierwszy wieczór uświetniła swoim występem w ewangelickim kościele NMP wspomniana kierowniczką spotkania – jako wykonawczyni trudnego repertuaru starych pieśni, z towarzyszeniem organów. Zwierzchnictwo naukowe nad całością sprawował prof. dr hab. Mariusz Kulesza.

Bardzo ożywione dyskusje, zwłaszcza poza sesjami, dowiodły dużej potrzeby organizacji podobnych konferencji i inspirującego oddziaływania wystąpień przedstawicieli różnych dyscyplin.

Krzysztof R. Mazurski

Wydział Architektury, Politechnika Wrocławska, Wrocław

Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Kapitał ludzki i społeczny w procesie rozwoju obszarów wiejskich”
Rytwiany, 12–13 X 2009 r.

W październiku 2009 r. w Rytwianach k. Staszowa (woj. świętokrzyskie) odbyła się I Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Transformacja Obszarów Wiejskich” pt. „Kapitał ludzki i społeczny w procesie rozwoju obszarów wiejskich”. Konferencję zorganizował Instytut Geografii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, przy współudziale Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN w Warszawie oraz Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN w Warszawie. Patronat nad spotkaniem objęli: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – dr Marek Sawicki, Rektor UJK prof. Regina Renz, poseł na Sejm RP Andrzej Pałys oraz Marszałek Województwa Świętokrzyskiego Adam Jarubas.

Konferencję w Rytwianach poświęcono pamięci, zmarłego rok temu, Profesora Andrzeja Stasiaka – Jego dorobkowi i kierunkom badań rozwoju obszarów wiejskich. W spotkaniu wzięło udział kilkunastu Jego uczniów i współpracowników oraz najbliższa rodzina: żona – dr Elżbieta Stasiak i córka Anna. W części wstępnej wspomnienia o Profesorze przedstawili: K. Heffner, R. Kulikowski, T. Komornicki i A. Malinowski.

Na konferencji wygłoszono 11 zamówionych referatów, w których zarówno podjęto zagadnienia teoretyczne, jak i przedstawiono wyniki badań empirycznych, poszerzając problematykę roli kapitału ludzkiego i społecznego w procesie rozwoju obszarów wiejskich.

Obrazy odbywały się w 4 turach, którym przewodniczyli kolejno: prof. K. Heffner, prof. T. Czyż, doc. T. Komornicki i prof. Z. Ziolo. Pierwsza część konferencji zawierała wystąpienia dotyczące następujących zagadnień.

1. Wpływ zasobów intelektualnych, kapitału ludzkiego i społecznego na rozwój obszarów wiejskich w określonych uwarunkowaniach (społecznych, ekonomicznych, kulturowych, politycznych) i typach rynku (lokalny, regionalny, krajowy, zagraniczny) (Z. Ziolo).
2. Implikacje światowego kryzysu gospodarczego dla procesów rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego obszarów wiejskich (G. Spychalski).
3. Przestrzenne zróżnicowanie potencjału kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich (A. Rosner).
4. Wpływ dostępności przestrzennej ośrodków akademickich na kształtowanie kapitału ludzkiego (T. Komornicki i K. Czapiewski).

W drugiej części konferencji zaprezentowano wyniki prac badawczych dotyczących poziomu rozwoju i przestrzennego zróżnicowania kapitału ludzkiego w poszczególnych województwach: opolskim (K. Heffner), podkarpackim (Z. Makiela, M. Borowiec), lubelskim (A. Miszczuk) i wielkopolskim (E. Kacprzak). Wiele miejsca poświęcono procesowi kształtowania kapitału ludzkiego i społecznego na terenie województwa świętokrzyskiego (W. Kamińska, M. Mularczyk, A. Drecka).

Przedstawione referaty stanowiły częściowe podsumowanie dotychczasowych badań dotyczących roli kapitału ludzkiego i społecznego w procesie rozwoju obszarów wiejskich i przegląd możliwości zastosowania wyników badawczych w działaniach aplikacyjnych.

W spotkaniu wzięli udział pracownicy uniwersytetów i instytucji badawczych z Polski, praktycy – pracownicy urzędów marszałkowskich z całego kraju i dyplomanci – studenci Instytutu Geografii UJK, realizując mało popularne w kraju współdziałanie badaczy i praktyków. Sądząc po obszerności i poziomie dyskusji oraz atmosferze pożegnań, taki typ konferencji naukowej jest najlepszy z możliwych, przynajmniej na poziomie, który założono.

Wygłoszone referaty zostały opublikowane w Studiach KPZK PAN¹.

Konferencja była współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach III Schematu Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013.

Wioletta Kamińska

Instytut Geografii, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy, Kielce

¹ W. Kamińska, K. Heffner (red.), 2010, *Kapitał ludzki i społeczny w procesie rozwoju obszarów wiejskich*, Studia KPZK PAN, 126, Warszawa.

Informacja dla Autorów

Przegląd Geograficzny publikuje oryginalne prace teoretyczne, metodologiczne i empiryczne (**niebędące typowymi przyczynkami ani wstępnymi wynikami badań, zwłaszcza empirycznych**) z zakresu szeroko pojmowanej problematyki geograficznej i przestrzennego zagospodarowania kraju. Zapraszamy Autorów do współpracy z naszym kwartalnikiem przez nadsyłanie wartościowych artykułów i notatek, materiałów dyskusyjnych, recenzji (w tym oprogramowania geograficznego) oraz sprawozdań. Przestrzeganie poniższych zaleceń formalnych usprawni prace redakcyjne i przyczyni się do szybszej publikacji nadsyłanych materiałów.

Uwagi ogólne. Złożenie przez Autora tekstu do Przeglądu Geograficznego oznacza, że **materiał nie jest przewidziany do druku w innym wydawnictwie**. Prosimy o przysyłanie materiałów w postaci elektronicznej, z powklejanymi rycinami i tabelami, w łatwym do odczytania formacie (Word, ew. PDF, ale wówczas prosimy dane o Autorze zamieszczać na osobnej stronie, a nie tytułowej artykulu) – w postaci, w jakiej zostaną przesłane do recenzji. Można także przesłać tekst w postaci wydruku komputerowego, w trzech egzemplarzach całości, łącznie z rycinami i tabelami. Tekst powinien być napisany zwięźle, ale jasno, w dowolnej wersji edytora MS Word for Windows i mieć następującą objętość: artykuł – 4000–6000 słów, wyjątkowo – jeśli temat tego wymaga – nieco dłuższy; notatka i materiał dyskusyjny – do 4000 słów; recenzja i sprawozdanie – 800–1200 słów. Powyższe objętości obejmują również piśmiennictwo, przypisy, streszczenie angielskie i tabele. Tekst powinien być wydrukowany jednostronnie z podwójną interlinią i szerokimi marginesami. Autorzy-obcokrajowcy proszeni są o nadsyłanie zweryfikowanych tekstów w języku angielskim, gdyż w tym języku będą publikowane ich prace.

Strona tytułowa. Na pierwszej stronie prosimy w kolejności umieścić: tytuł pracy w języku polskim, tytuł w języku angielskim, imię i nazwisko Autora(-ów), afiliację, adres(y), e-mail(e), zarys treści (nie dłuższy niż 100 słów), słowa kluczowe. Nie więcej niż sześć słów kluczowych, podanych w osobnym wierszu, powinno dotyczyć: jedno – tematu, jedno – obszaru, jedno – metody badawczej, oraz trzy inne. Dane Autora(-ów) nie powinny pojawiać się w innym miejscu pracy, gdyż jest ona anonimowo przesyłana do co najmniej dwóch recenzentów.

Tekst nie powinien zawierać wyróżnień ani podkreśleń. Śródtytuły, ograniczone do pierwszego i drugiego rzędu, można zaznaczyć ołówkiem na marginesie. Prosimy o ograniczenie liczby i objętości przypisów do niezbędnego minimum. Przypisy, numerowane kolejno, należy umieścić na osobnej kartce. W tekście opracowania, przy powoływaniu się na piśmiennictwo, należy podawać nazwisko autora oraz rok publikacji, np. (Nowak, 1999; Kowalski, 2000) lub według A. Nowaka (1999), a przy cytowaniu również numer strony, np. według A. Nowaka (1999, s. 5). W powołaniach na więcej prac tego samego autora, które ukazały się w tym samym roku podaje się: (Bunge, 1987a, b). W przypadku wspólnej publikacji dwóch autorów podaje się: (Marshall i Wood, 1995), a trzech i więcej autorów: (Ford i inni, 1996). W wykazie piśmiennictwa, jednakże, należy podać wszystkich autorów. Konieczna jest pełna zgodność nazwisk i roku publikacji w tekście i w wykazie piśmiennictwa.

Piśmiennictwo, ograniczone do literatury cytowanej, w porządku alfabetycznym, zamieszczone na osobnych kartkach, należy opracować bez skrótów, według poniższego wzoru:

• artykuły w czasopismach:

Grobelska H., 1999, *Plejstocen Białorusi*, Przegląd Geograficzny, 71, 4, s. 447–469.

• rozdziały w pracach zbiorowych:

Easton G., 1992, *Industrial network: a review*, [w:] B. Axelsson, G. Easton (red.), *Industrial Networks: A New View of Reality*, Routledge, London-New York, s. 3–27.

• serie wydawnicze:

Kielczewska-Zaleska M., 1956, *O powstawaniu i przeobrażaniu kształtów wsi Pomorza Gdańskiego*, Prace Geograficzne, IG PAN, 5, Warszawa.

- książki, monografie:

Ebdon D., 1995, *Statistics in Geography*, Blackwell, Oxford, 2 wyd.

Kozłowski S. (red.), 1988, *Przemiany środowiska geograficznego Polski*, Ossolineum, Wrocław.

Mały słownik odmiany nazw własnych, 2002, red. A. Ciesłowska, Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków.

- prace niepublikowane:

Szawłowska H., 1990, *Przemiany własnościowe w handlu*, Instytut Rynku Wewnętrznego i Konsumpcji, Warszawa, maszynopis powielony.

W przypadkach wątpliwych (np. Occasional papers) prosimy podawać wszystkie dane bibliograficzne.

Tabele powinny być opracowane podobnie jak w bieżących zeszytach kwartalnika, najlepiej w programach MS Word lub Excel. Każda tabela powinna zawierać zwięzły tytuł (w języku polskim i angielskim) i kolejny numer (u góry) oraz źródło danych (u dołu). Główka tabeli powinna być dwujęzyczna. Prosimy nie stosować edycji ramek, cieniowania wierszy i kolumn, itp.

Ilustracje. Fotografie powinny być wykonane na odpowiednim poziomie technicznym, a mapy – zgodnie z zasadami kartografii. Wykresy, diagramy i mapy, opisane jako ryciny, powinny mieć jednolitą numerację (numery rycin zaznaczone ołówkiem); tytułów nie należy umieszczać na rycinach. Objasnienia fotografii i rycin, w języku polskim i angielskim, powinny być umieszczone na osobnej kartce. Objasnienia legendy map (w jęz. polskim i angielskim) należy zamieścić na mapach, a nie w formie odsyłaczy. Wraz z artykułem lub notatką Autor dostarcza trzy egzemplarze kopii ilustracji, a gotowe do reprodukcji oryginały – dopiero po przyjęciu pracy do druku. Przy planowaniu wielkości rycin należy uwzględnić format kwartalnika (B5) i zmniejszenie ich podczas reprodukcji do podstawy 126 mm. Większe ryciny (na wklejkach) będą zamieszczane jedynie w wyjątkowych przypadkach. Po wykorzystaniu ilustracje zostaną zwrócone Autorowi tylko na specjalne życzenie.

W dołączonych rycinach linie nie powinny być cieńsze niż 0,3 punktu, a symbole i opisy muszą być czytelne także po zmniejszeniu. Preferowane programy to CorelDRAW!, Adobe Illustrator, Photoshop; wykresy mogą być opracowane w MS Excel, a czarno-białe również w MS Word. Ryciny opracowane w innych programach powinny być zapisane w formacie EPS lub TIFF (o rozdzielczości nie mniejszej niż 600 dpi). Prosimy o upewnienie się, czy konwersja nie spowodowała pogorszenia jakości rycin.

Streszczenie. Na osobnej kartce Autor powinien dostarczyć streszczenie w języku angielskim, o ile to możliwe, zweryfikowane przez *native-speakera*. Objętość streszczenia: około 2 strony (1000 słów). Osobno, na końcu tekstu, prosimy dołączyć zarys treści i słowa kluczowe przetłumaczone na język angielski, poprzedzone nazwiskiem Autora i tytułem artykułu – ten fragment potrzebny jest do celów bibliograficznych i należy go zapisać jako osobny plik.

Akceptacja materiału, zapis elektroniczny. Po uzyskaniu pozytywnych recenzji i wprowadzeniu ewentualnych poprawek do artykułu lub notatki, Autor dostarcza ostateczną wersję materiału wraz z oryginałami rycin. W przypadku materiałów dyskusyjnych, recenzji i sprawozdań Autor dostarcza wersję cyfrową równocześnie z wydrukiem. W każdym przypadku wersja drukowana musi być identyczna z zapisem elektronicznym.

Korekta ogranicza się tylko do poprawienia błędów technicznych. Wszelkie zmiany tekstu są kosztowne i dlatego prosimy Autorów o dostarczanie wyłącznie dopracowanych tekstów. Korekta powinna być wykonana i zwrócona do Redakcji niezwłocznie. Jeśli korekta nie zostanie zwrócona w ciągu 8 dni, wówczas wykona ją Redakcja.

Pozostałe uwagi. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji stylistycznej tekstów. W korespondencji z Redakcją prosimy o korzystanie z poczty elektronicznej (e-mail: l.kwiat@twarda.pan.pl). Po wydrukowaniu, Autor otrzymuje bezpłatnie 25 nadbitek artykułu i notatki, a po kilka egzemplarzy pozostałych materiałów.

Cena zł 30,-
VAT 0%

Przegląd Geograficzny

Kwartalnik

Warunki prenumeraty poprzez RUCH SA

- Prenumerata krajowa

Wpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe RUCH SA właściwe dla miejsca zamieszkania. Termin przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową – do 5 dnia miesiąca poprzedzającego okres rozpoczęcia prenumeraty.

W Internecie [http:// www.prenumerata.ruch.com.pl](http://www.prenumerata.ruch.com.pl)

- Prenumerata opłacana w złotych ze zleceniem wysyłki za granicę

Informacji o warunkach prenumeraty i sposobie zamawiania udziela RUCH SA, Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33; telefon: 022 532 87 31, 022 532 87 68; infolinia 0 800 120 029,

wpłaty na konto w banku PEKAO SA IV O. Warszawa,

Nr 68 1240 1053 1111 0000 0443 0494 lub kasa Oddziału.

Dokonując wpłaty za prenumeratę w Banku czy też w Urzędzie Pocztowym należy podać: nazwę naszej firmy, nazwę banku, numer konta, czytelny pełny adres odbiorcy za granicą, okres prenumeraty i rodzaj wysyłki (pocztą lotniczą czy zwykłą). Warunkiem rozpoczęcia wysyłki prenumeraty jest dokonanie wpłaty na nasze konto.

Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100% droższa od krajowej.

Terminy wpłat na prenumeratę zagraniczną:

do 20 XI na I kwartał roku następnego

do 20 V na III kwartał roku bieżącego

do 20 II na II kwartał roku bieżącego

do 20 VIII na IV kwartał roku bieżącego

- Dostawa zamówionej prasy następuje w sposób uzgodniony z zamawiającym.

*

Bieżące i poprzednie numery można nabyć w Dziale Wydawnictw IGiPZ PAN, ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa, e-mail: wydawnictwa.igpz@twarda.pan.pl, a także zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) w: Warszawska Drukarnia Naukowa PAN, 00-656 Warszawa, ul. Śniadeckich 8; tel./fax: dystrybucja@wdnpan.pl; www.publikacje-naukowe.pl

*

RUCH SA fulfills foreign customers' orders, starting from any issue in the calendar year:
tel.: 0 800 120 029, (+4822) 532 87 68, fax: (+4822) 532 87 31, (+4822) 532 87 32.

Our journal is also available through:

Foreign Trade Enterprise ARS POLONA

ul. Obrońców 25, 03-933 Warszawa, Poland

fax (+4822) 509 89 00

Indexed/Abstracted in: Bibliographie Géographique Internationale; Current Geographical Publication – Contents; GEOBASE.

<http://rcin.org.pl>